

Latvijas lauku teritoriju ilgtermiņa attīstības izaicinājumi un stratēģiskās izvēles

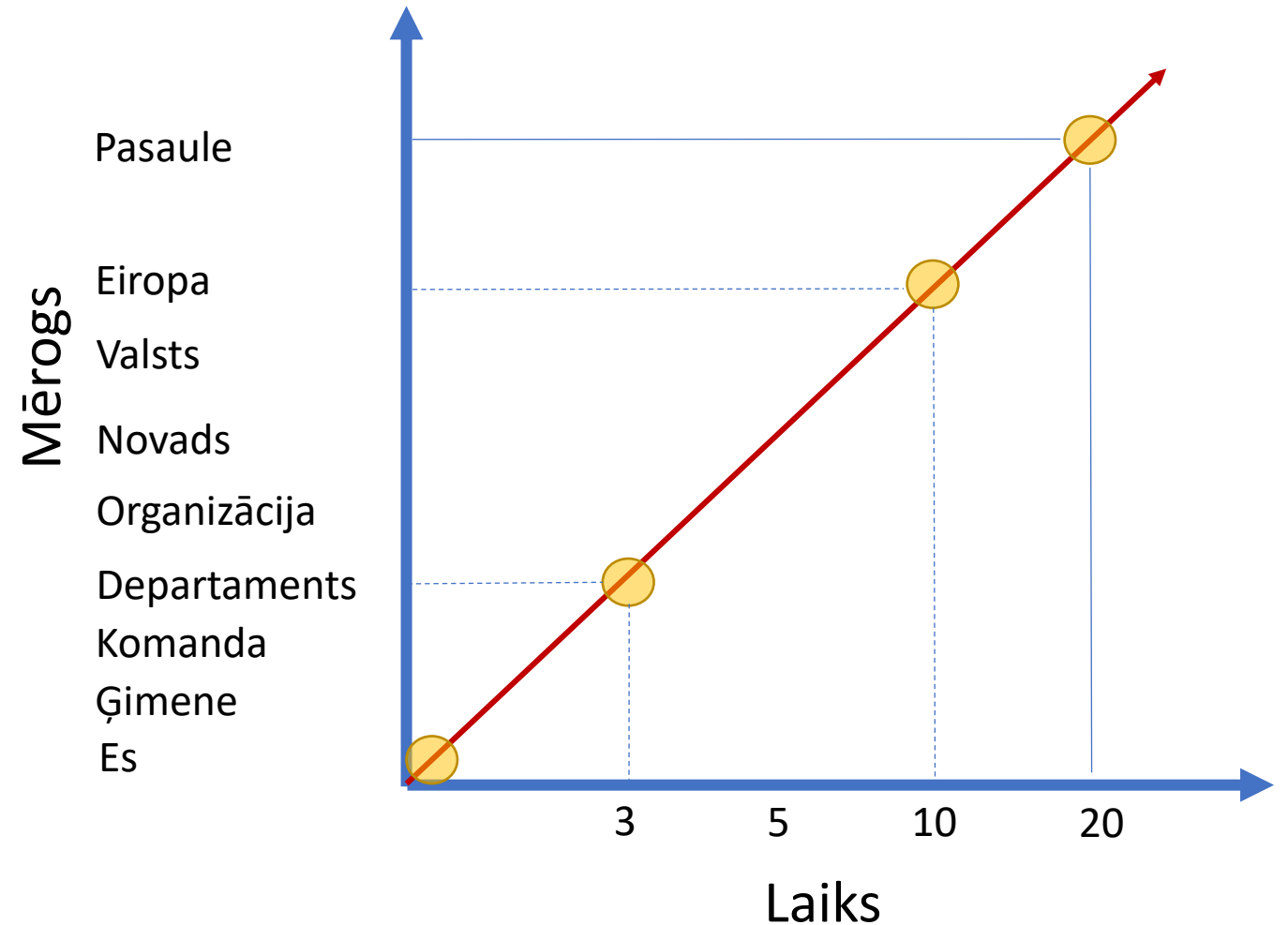
Prof. Dr. Gundars Bērziņš

Latvijas Universitāte

Biznesa, Vadības un Ekonomikas fakultāte

Stratēģiskā domāšana

- Kādi ir vides nosacījumi?
- Kādi ir galvenie globālie trendi un tendences?
- Kādi nosacījumi, principi, “panākumu faktori” strādā ilgtermiņā?
- Kādi mēs esam šobrīd?
- Kur mēs vēlamies būt?

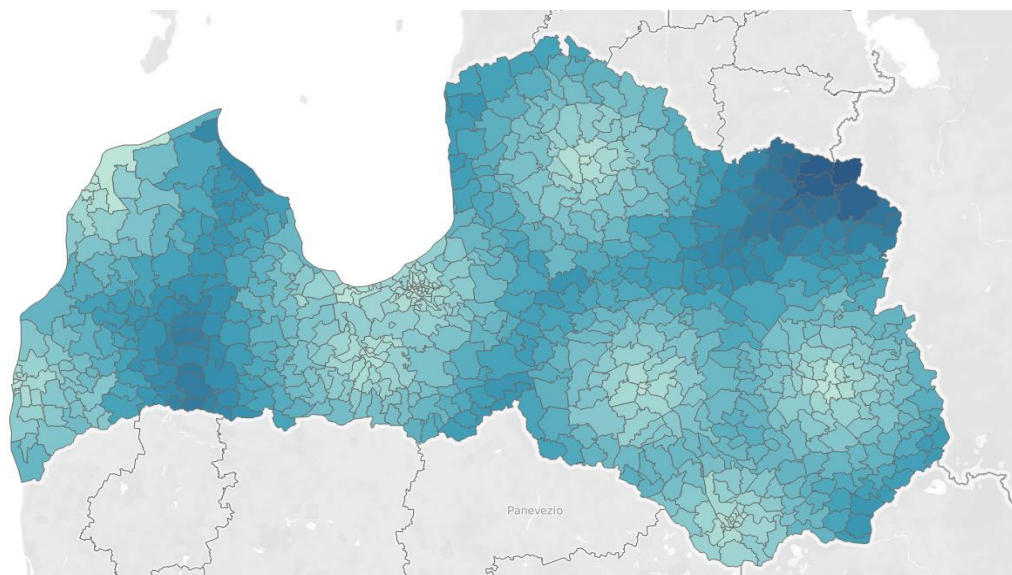
Lauku teritoriju izaicinājumi: Pievienotā vērtība – produktivitāte

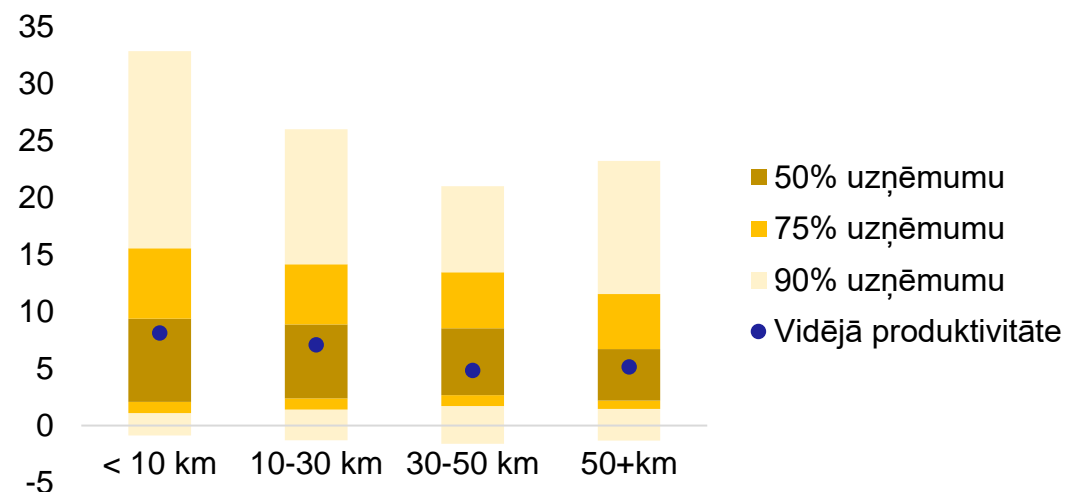
A New Urban Agenda:
Accommodating 2 billion new
urban citizens

Nākošie 4 gadi Produktivitāte - attālums

Uzņēmumu produktivitāte atkarībā no attāluma līdz tuvākai Republikas pilsētai (vidēji 2015. – 2019. gadā)

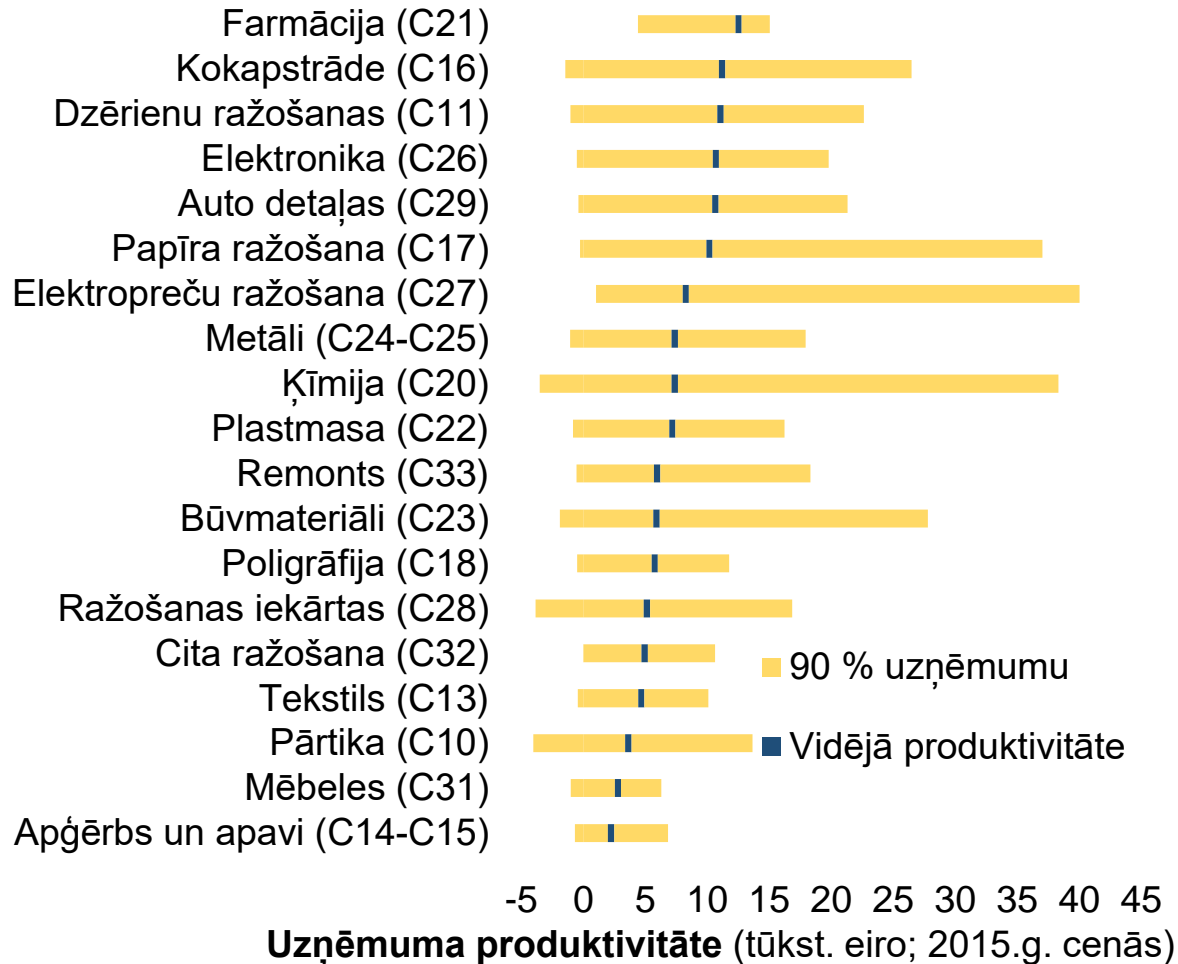

Avots: autoru aprēķins pēc ORBIS datubāzes datiem.

- Uzņēmuma juridiskās adreses pasta indeksa ģeogrāfiskās koordinātes => aprēķināts attālums līdz Republikas pilsētu centriem.
- Jo tuvāk Rīgai / Republikas pilsētai, jo uzņēmums ir produktīvāks:
  - ✓ uzņēmums, kas atrodas tuvāk par desmit kilometriem no Republikas pilsētas vidēji ir 1.6 reizes produktīvāks par uzņēmumu, kas no Republikas pilsētas atrodas tālāk par 50 kilometriem;
  - ✓ Arī šeit būtiska produktivitātes izkliede un sadalījuma asimetrija katrā grupā.

Nākošie 4 gadi Produktivitāte - Nozares

Apstrādes rūpniecības uzņēmumu produktivitātes
variācija apakšnozaru dalījumā (vidēji 2015. – 2018.g.)

■ Produktivitāte būtiski atšķiras starp uzņēmumiem pat vienas tautsaimniecības nozares un apakšnozares iekšienē:

- ✓ Kokapstrādes uzņēmums vidēji ir pusotras reizes produktīvāks par uzņēmumu pārtikas rūpniecībā;
- ✓ Bet arī pārtikas rūpniecībā ir daudz uzņēmumu ar augstu produktivitāti (t.sk. augstāku nekā kokrūpniecībā).

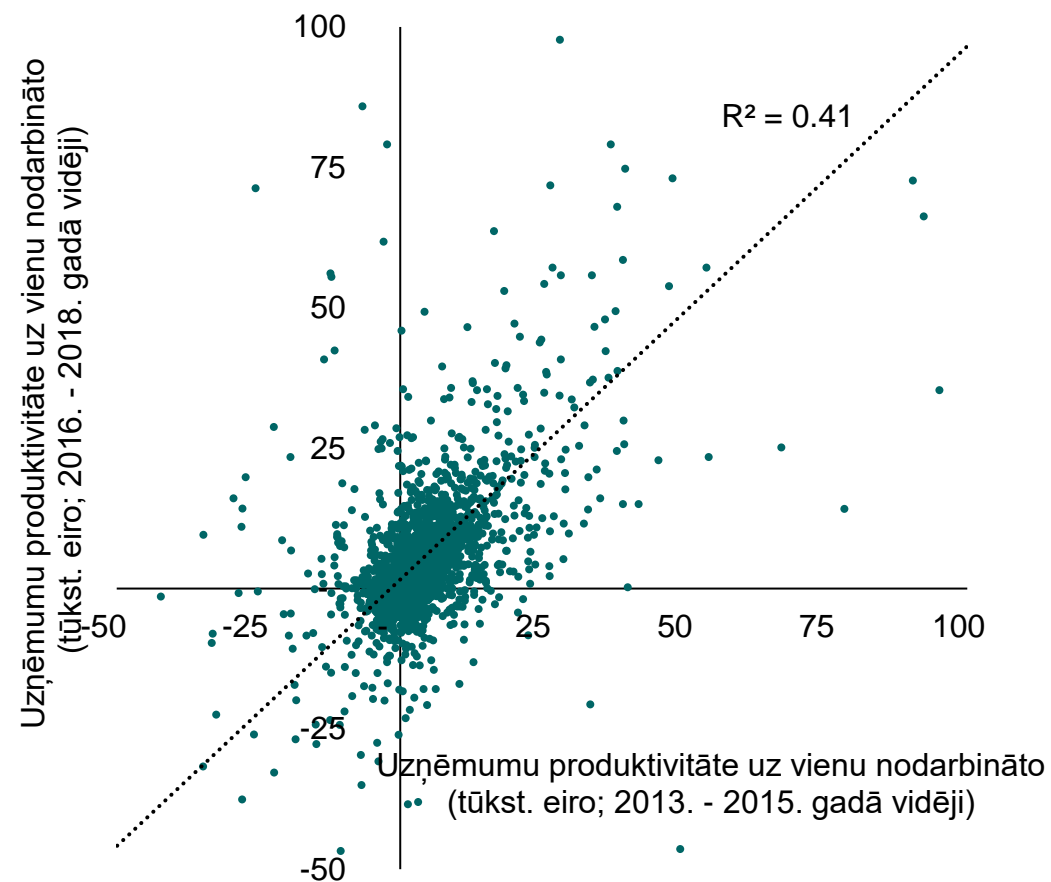
Nākošie 4 gadi Produktivitāte – Uzņēmumu dzīves ilgums

Apstrādes rūpniecības uzņēmumu produktivitātes rangs 2013. – 2018. gadā (izlase: 15 produktīvākie uzņēmumi 2018. gadā)

Nosaukums	NACE apakškods	Rangs					
		2018	2017	2016	2015	2014	2013
TECHNICS SA SIA	Lidaparātu remonts un apkope	1	1	3	2	3	1
KRONOSPAN RIGA SIA	Finiera lokšņu un koka paneļu ražošana	2	3	4	8	7	5
MIKROTIKLS SIA	Sakaru iekārtu ražošana	3	5	1	1	2	3
BSI IMPORT SIA	Iekārtu remonts	4	31	75	107	45	299
EMBEDDED SYSTEMS SIA	Elektrosadales iekārtu ražošana	5	6	9	15	22	48
TIBNOR SIA	Metāla konstrukciju ražošana	6	12	6	4	12	9
BMS TEHNOLOGIJA SIA	Elektronisko iekārtu un optisko ierīču remonts	7	8	8	12	34	19
SEVERSTAL DISTRIBUTION SIA	Metāla virsmas apstrāde un pārklāšana	8	10	24	75	193	45
EVOLUTION PRINT SIA	Cita veida izdevumu iespiešana	9	52	20	17	28	61
BURLAT SIA	Elektronisko iekārtu un optisko ierīču remonts	10	173	201	215	287	80
WONDERWOOD SIA	Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana	11	21	27	55	76	201
VILOMIX BALTIC SIA	Lauksaimniecības dzīvnieku barības ražošana	12	15	36	31	33	78
J1 TEHNOLOGIJAS SIA	Citu ierīču remonts	13	14	81	120	14	397
HANSA TIMBER TRADE SIA	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	14	9	45	38	35	89
ILSTONE SIA	Citur neklasificēta ražošana	15	93	87	206	373	347

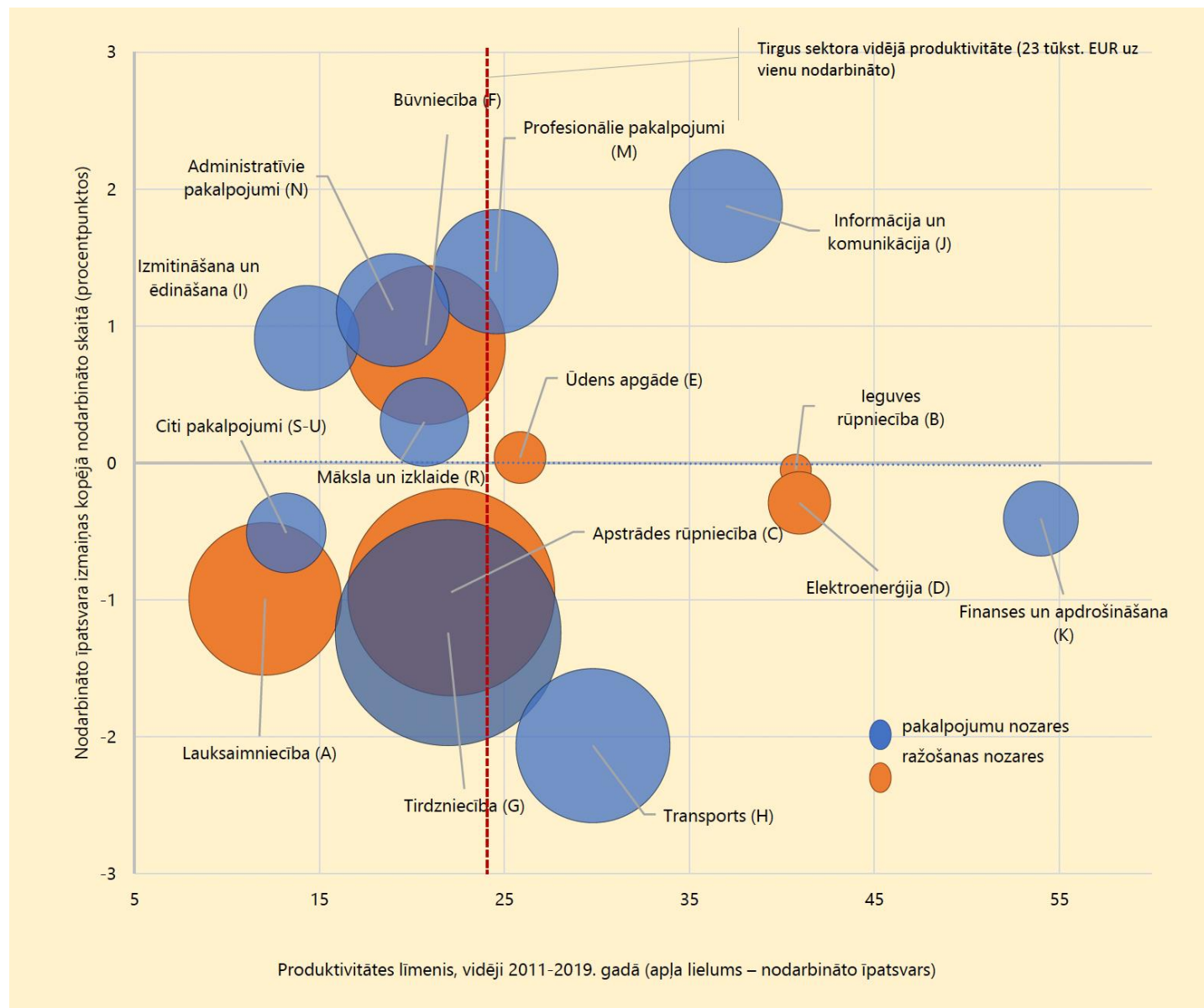
(kopā 3 998 uzņēmumu)

Apstrādes rūpniecības uzņēmumu produktivitāte 2013. – 2015. gadā un 2016. – 2018. gadā

Produktivitāte ir noturīga laikā: šodien ir produktīvi tie paši uzņēmumi, kas bija produktīvi vakar

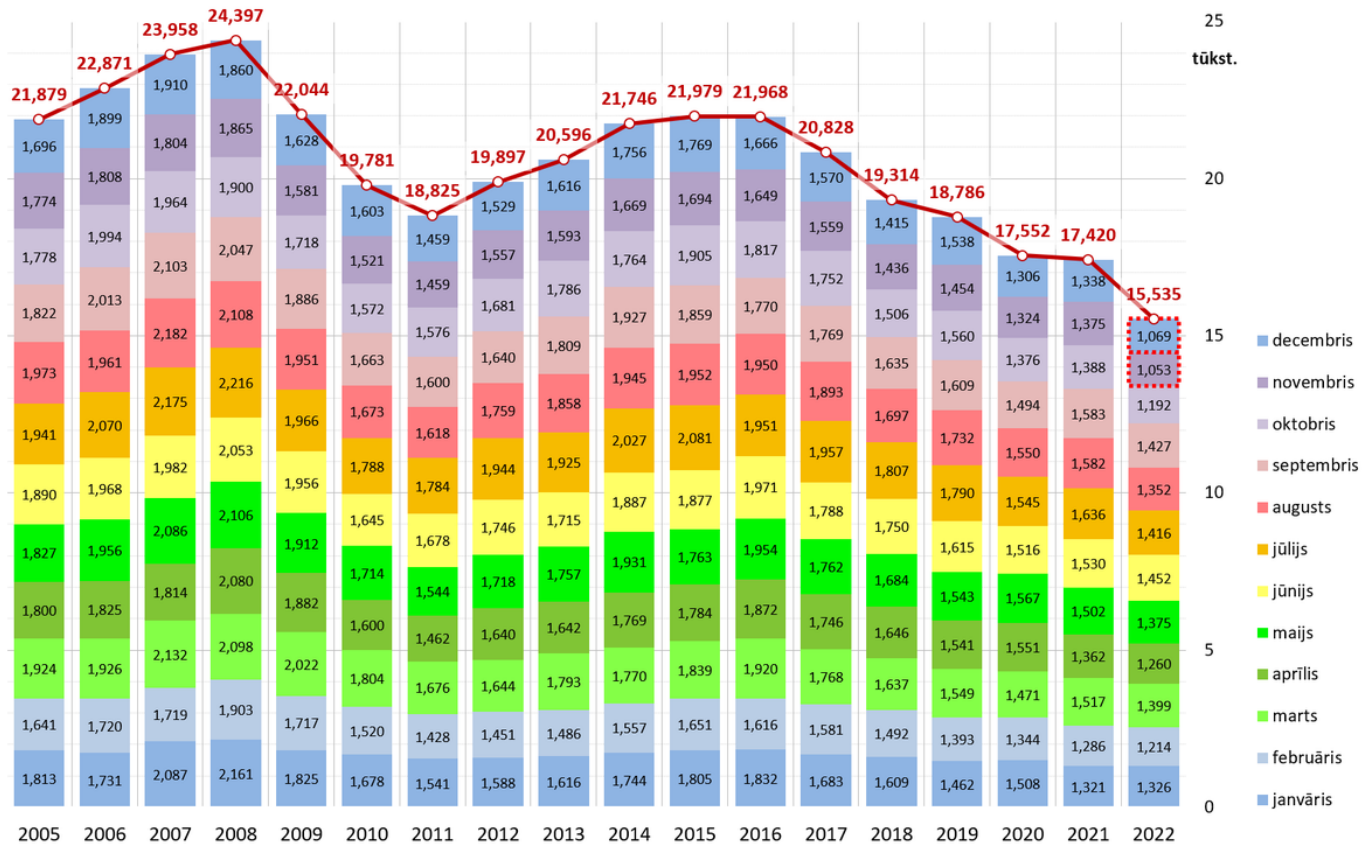
Izmaiņas nodarbināto struktūrā nozarēs ar dažādu produktivitātes līmeni 2011.-2019. gadā

Avots: EUROSTAT, autoru aprēķins

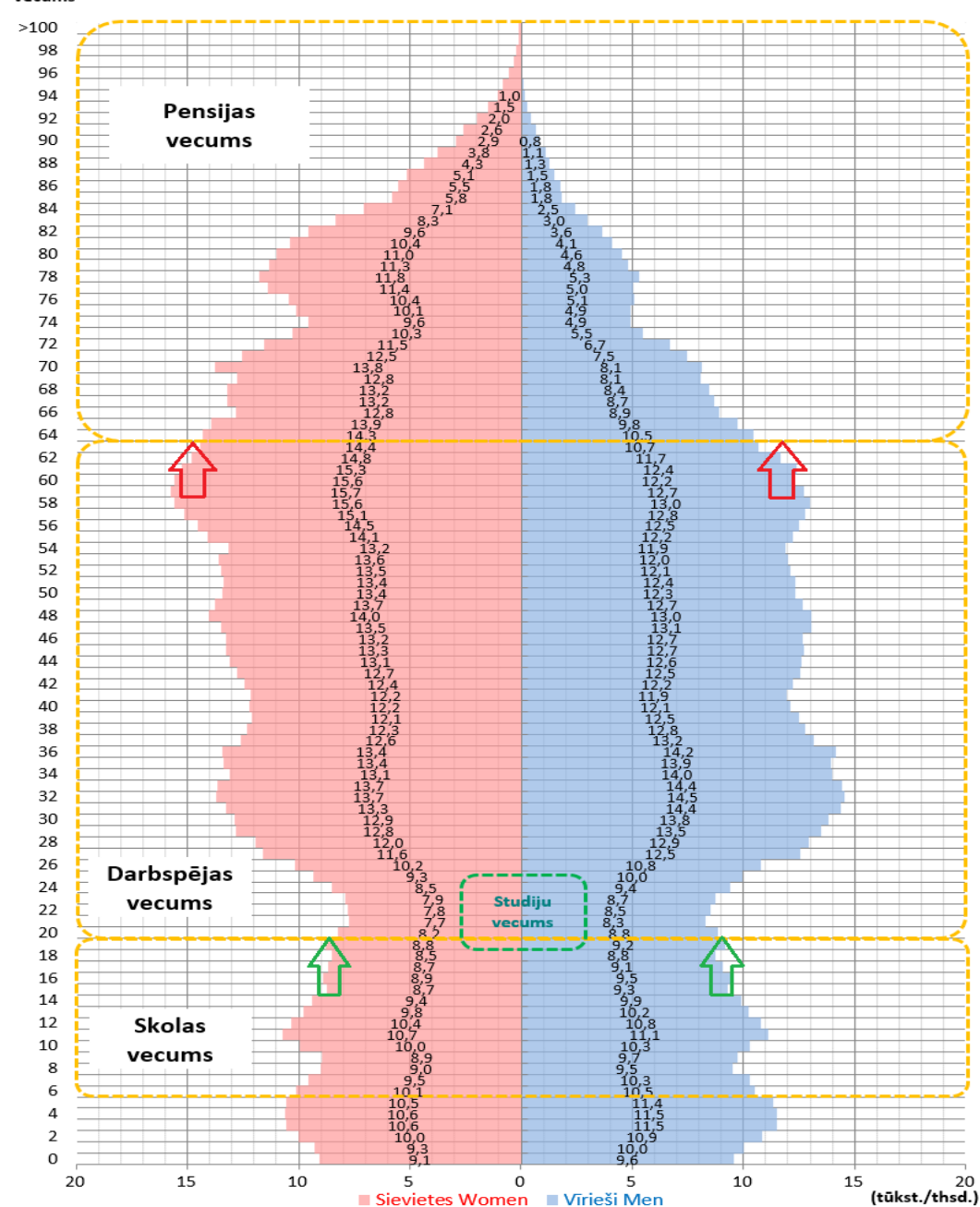
Lauku teritoriju izaicinājumi: Demogrāfija

Dzimušo Latvijas valstspiederīgo skaits

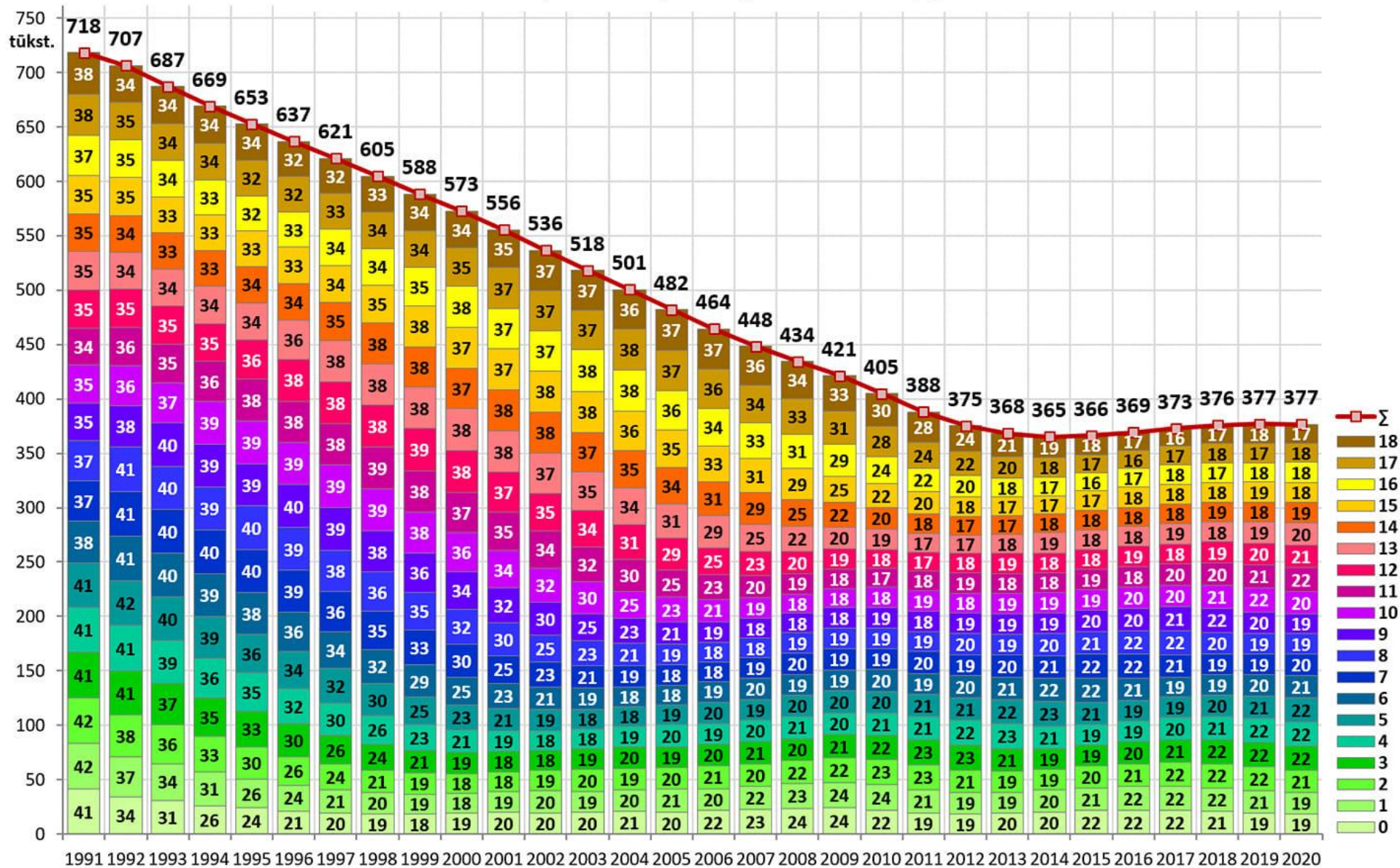
Dati: Jānis Hermanis

Latvijas iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūra 2020.g. sākumā

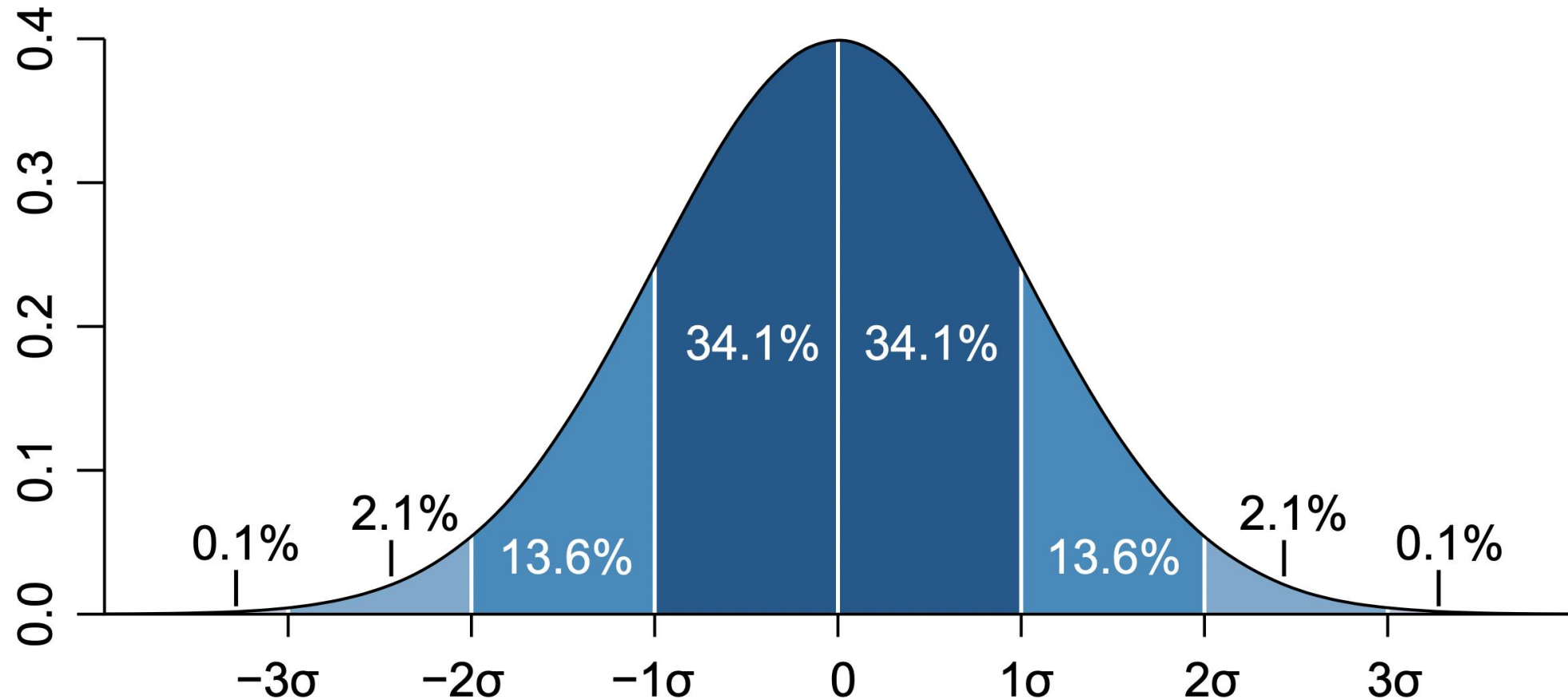

Bērnu skaits Latvijā sadalījumā pēc vecuma, gada sākumā

Lauku
teritoriju
izaicinājumi:
Demogrāfija

Lauku teritoriju izaicinājumi: Serviss un izvēles iespējas – Cilvēki ir dažādi

Lauku teritoriju izaicinājumi: Serviss un izvēles iespējas

- Bērni, jaunieši
  - Bērnudārzu, skolu un interešu izglītības piedāvājums un to kvalitāte
  - Augšupejošā sociālā mobilitāte, sociālie lifti – atgriešanās pēc pieredzes iegūšanas
- Dzīves kvalitātes izmaksas un pieejamība
  - Servisu pieejamība
  - Kultūras, sporta un atpūtas iespēju pieejamība un dažādība
  - Veselības aprūpe
- Mobilitātes izmaksas un pieejamība
  - Ceļi – ceļā pavadītais laiks
  - Sabiedriskais transports
  - Individuālā transporta izmaksas

Pieejas, principi kuri strādā

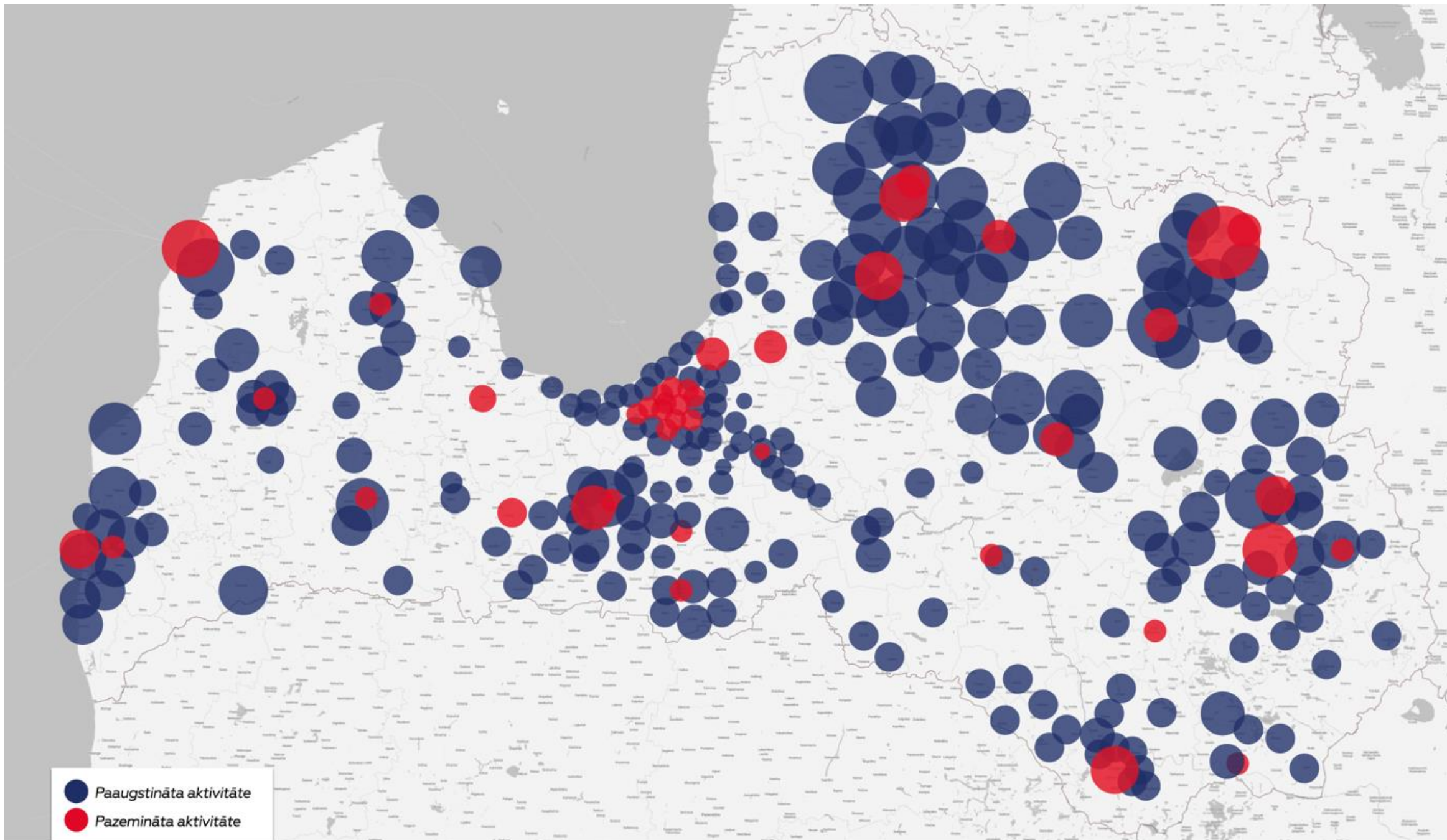
- Ekonomikas ilgtermiņa veiksmes un atdeves formula:
- *produktivitāte + inovācijas + produktu sarežģītība + finansējuma pieejamība = konkurētspēja, eksportspēja, darba vietas, nodokļu ieņēmumi*
- Klasteru vai ekosistēmu pieeja
  - Liela skaita saistītu nozaru koncentrācija vienā reģionā
  - Atbilstošas kvalifikācijas personāla koncentrācija
  - Produktu sarežģītība
  - =
  - Produktivitāte – pievienotā vērtība

Stratēģiskā izvēles 1.: VISS IR LABI stratēģija

- Stratēģijas raksturojums
  - Viss ir labi, neko nemainām, mēs tā vienmēr esam darījuši
  - Tirgus “neredzamā roka” visu atrisinās
- Sekas
  - Saglabāsies esošie trendi/tendences
- Galvenās aktivitātes
  - Papildus finanšu līdzekļu pieprasījums no valdības
  - ES subsīdiju un ES projektu piesaiste
  - Politika un lobiji

Stratēģiskā izvēle 2.: CILVĒKU PIESAISTES stratēģija

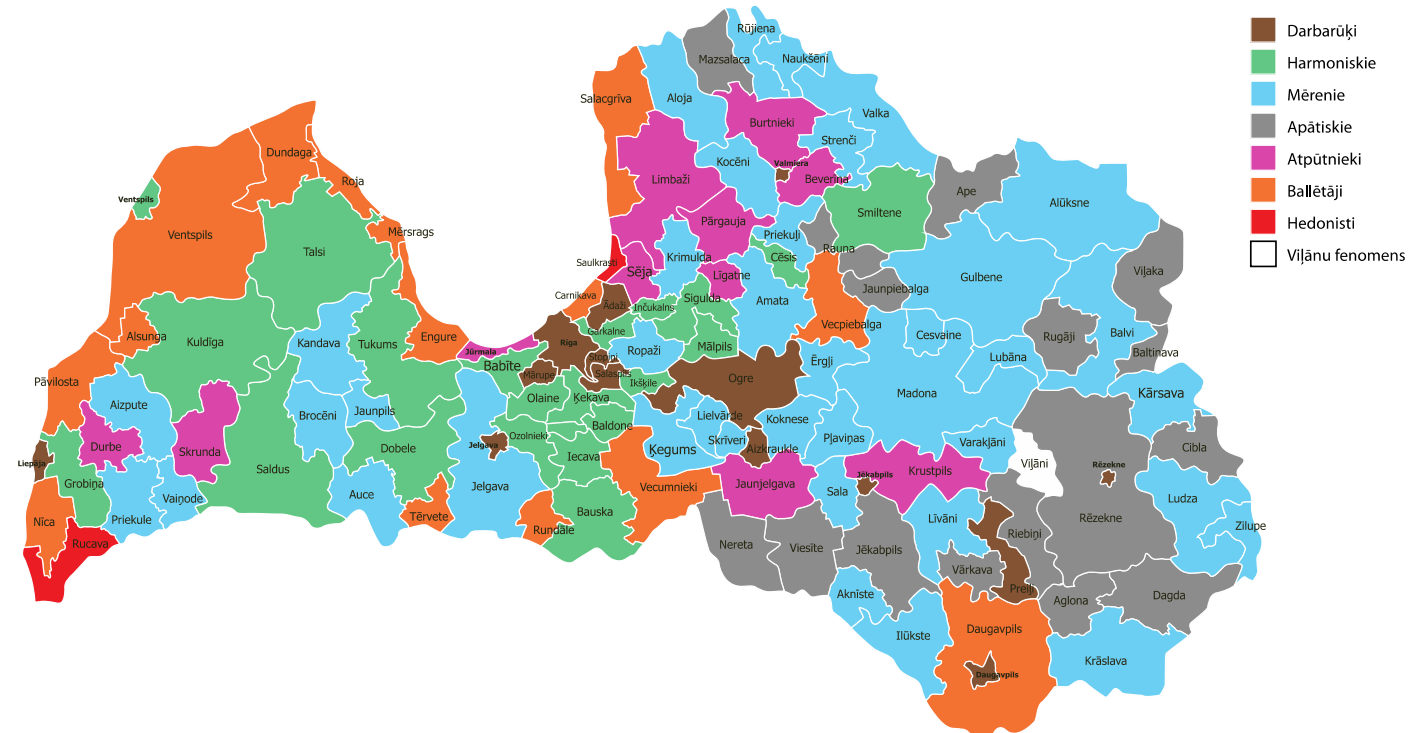
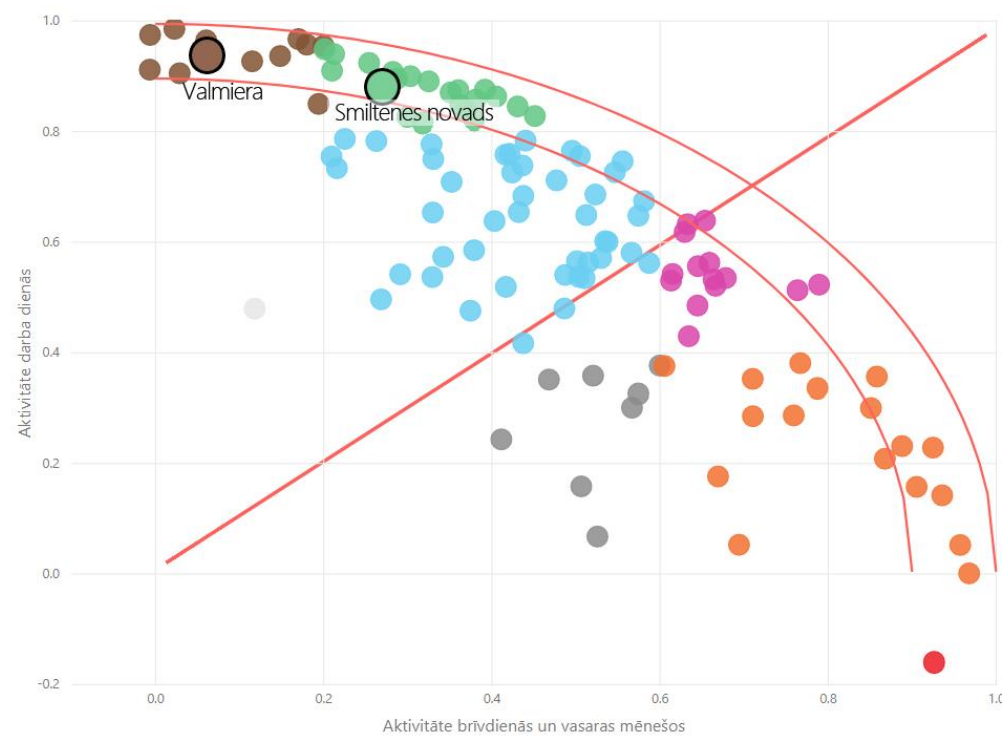
- Stratēģijas raksturojums
  - Pārlicība, ka tikai cilvēki rada pievienoto vērtību (iespēju izmantot dabas resursus)
  - Aktīvi meklējam kā piesaistīt cilvēkus
    - Iedzīvotājus - attālinātā darba veicējus
    - Klientus – tūrisms
- Sekas
  - Virs vidējie ienākumi novadā
- Rīcība
  - Investīcijas reģionālos centros, mobilitātē un savienojamībā
  - Stimulējam spēcīgu lokālo kopienu rašanos (energo kopienas, kooperatīvi biznesa vajadzību apmierināšanai, krājaizdevumu sabiedrības, lokālā izglītība un pašdarbība)
  - Investīciju piesaistes atbalsts. Nodrošinām cilvēkiem izaugsmes iespējas un sociālo mobilitāti.
  - Veidojam dzīvei un attīstībai labvēlīgu vidi – mājokļu programmas speciālistiem

Stratēģiskā izvēle 3.: UNIKĀLO PRIEKŠROCĪBU vai LĪDZSVAROTĀ stratēģija

- Stratēģijas raksturojums
  - Konkurētspējīgās priekšrocības un specializācija
  - Novadi ir dažādi, līdz ar to, stratēģijas atšķirīgas
  - Spēcīga un kvalitatīva novada pārvaldība
  - Ko mans novads var dot Latvijai un pasaulei
- Sekas
  - Virs vidējā attīstība
- Galvenās aktivitātes
  - Novadu specializācijas identificēšana balstoties uz uzkrāto kompetenci, konkurētspējīgajām priekšrocībām un izvēlēto specializāciju
  - Investoru un zināšanu piesaiste
  - Novadu unikālo zīmolu izveide un attīstība
  - Ekonomiskās kopienas un lokālās identitātes attīstība

- Nākotni izvēlieties apzināti un pārdomāti!
- Paldies par ieinteresētību Latvijas novadu attīstībā!